

G Y P A G U

Epigraph

Simpliciſtūlūſi

Page 23

9 ՑՈՒՅՆԻ ՍԱՀ (28 ՄԱՅԻՍԻ 11)

1856

ԲԱՑՈՒՄ-Ը. Կայունական քաղաքական հանդիսանքները՝ Առաջ քայլեր և է գնահատական Նորահան անցյալութեամբ։
ԳՎԱՅՈՒՄ. Գերազանց ընկույր քարածաւազը եղան աւելան նկատ ու վահանցը գերբնանաց ապրու Սպառ Սպառսկոց հետ աշխատաբանի մէջ լուս ու առաջ։
ՀԱՅՈՒՅՈ. Պատրիարք քայլը Պատրիարքի նոր գլուխութ։ Օսմանական գլուխութ պարահանքը է Անդքայի Միացեան տերա թագավոր առ կեցած գեապանը Խաչը մէտե հունականութ նշան ուղարկութեամբ Ա. Ա. Հովհաննեսը կատար։
ԳՐԻՒ-Ը. Եղբանաց հայեր Պետքի արքանեանց ըստ պայմաններ։
ԻՏԱԼԻ-Ը. Փափէրիի հարգինացը Վաստիայի պեսարք Պահանջանց շուրջ է լուսաբարձր։
ԱՐՄԵՆԻ-Ը. Հարգանատու թ թէ ու գրինեաց Խափարի երդը ԱՌԱՍԻ-Ը. Կյերանանը հայեր ի հայ ապա աւանձնեած ու շահ բանական միանց կը ու լաւ պատշաճաբան։
ՕՄԲՐՈՒՆ-Ը. ՏԵՐԻՆԻ-ԻՆ Ալինուց։
ԱՆԱՐԴԱՆԵԱՆ-Ը. ԿԵՆԱՊԳՐԱԿՆ-Ը Մէծին պետրոս գործ է ի առ։
ՏԵՂԵՐԵԿԱԿՆ-Ը. ՏԵղերու խառնութը։
Ա-Ը. Հարգանի (Զոյի) և Ակինը։

ԳՐԱՑՐԱԾ

ԱՐԵՎԱՐ, Թ ՅՈՒՆԻՑԻ.

Մէս քանի անգամ յիշատակեցինք Սարդի-
նիոյի պրոցունեկից գահերեց Քառար կոմիսին յի-
զափախական Հոգով ընցուած յայտպարագանե-
նէն եւ խորհրդ անցնէն մէջ Խոստներէն՝ Խո-
թափայի մէջ տեղ տեղ պատճառած յուրաքանչիւ-
րը, որուն թեղուած եւ զեռ արդիւնք մը չունե-
ցած առկայի իրական երկիրը կը պատճառէն, ու
եւ բայսական յօպարաց մուտքութիւնը դրաւած են
Եղեցալ անցն Եթին Պոլ. Կոմսը Հոռոմի, Կեա-
պալոս, Ափորենցայի ու Մատենայի աւատրիական
դեսպաններուն ընջառերական մը հանելամ՝ կը
ծանուցանէ թե Վաստիա աներինը առնեն կարելի

գիտուածներն աշքին առնեն տառե է։
Ա ինչնպիս ուսուկան գենպանառունց հիմեւն այլ
հոգածական ընդունեցու, որն որ մեծափառ Ա-
վերանդու կայսեր Հայունական ամեն առար տեղու-
թեանց մէջ գտնուած Բուօաց զենդաներուն
ըստառե է։

Օսար կրիկներու մշջ գտնուած բազմամին
փախուական ԱւՀեր, որոնք իրենց մարտութիւն-
ներէն եւ կեցած են, իրենց հայրենիքը գան-
ց կենզանի բարձաներներ ցուցցին. բայց իրենց
հոն գտներու վիճակին վրաց մասապար ըլլարով՝ կը
գանդադին եւ գտնալու. համար չնորչէ իր-
քիցու:

Վեր մնախու տէրն ու կայօքը շուզեր փա-
խըստահանց աս ներքին զգողմանէ յատաջ և
կած բաղդամբը մերժել, ո՞ն որ թէպէս շատ ուշ
հասունացաւ՝ բայց իր շնորհացը քայ իրաւուց
մի ստորած:

Առաքի մէծափառ կոյսոր մեծանձեւութեամբ մը
պրշած ըլլալով ան մօքրեալ կամ յանցաւոր դրա-
խըստահանց յառաջուան բժնան ընթացքներ-
նեան վրա մայիչութեան քոյզը ծածկելու որոնք-
ինը Երհանուանի թագաւորութեան եւ կամ
(Առոտաստանի) կայսերութեան արևմտեան գա-
ւաներու մէջ ծնած են, բարեհաճիցաւ իրենց
հպատակութիւնն ընդունելու եւ ըստ հետեւորդի-
իրենց հայրենիքը զառնալուն հաւանելու, առանց

Հրաման սրուած է ձեզի, տեր իմ, մեծաբար
կայսեր սց սրոշում Աւագիայի մէջ զանա ան
և հայք վախճառականներուն ձանուցանելու, եւ
անոնց սեպամանի եւ դառնաւոր համար մասու-
ցած աղեքրասպերներն ընդունելու՝ որևէ վերօյնի-
չեալ անձնոնց թուեն չեն:

《新民晚报》，1937年1月1日。——原刊于《中国文库》

፭፻፷፯

ՓԱՐԻԶ, Յ Յունիսի: Երջոր Փարիզի և Վադաց
դիմումը լրագրաց և բնակչաց հօտերութիւնը գրա-
ւած էն դետերուն բարձրանացման ու հարուստի
և միջնն Կալյուսից շատ քաղաքներ կիմիլով
պատճառած աւ էրեւնին ու խեղմութիւնները - բայց
ամենէն աւ եիլ Մոն քաղքին առհմտնութիւնը ուժ-
ութեան միջնակը խեղմ է: Երդաշուն անձիւնեւ,
ըն և հարուստին շերմ հզմերեւ Արդի ան մեծ
բանդ մէկ մասն լուց մնացած ձերեւուն հայեւ-
լով՝ շատ առուակներ ու գետեր, գիտուրաբար-
ուն պատճեն պահպան իւ եւնա եւնան

Առև գեաը, սաստիկ քարձրացան և իրենց եղունք
թէն զուրու հյմիով շրջակայ դաշտացին հովմերը
պաղպեցին։ Առև Առև գեաը մերեւն հեան ցիւրեւ
ու սաստիկ անձրեւներէն մինչեւ Մայիսի Յին
իրիկանն անընդհատ քարձրանալով՝ բարոր քա-
զարը ծանձից և շատ աներ պիտու, պիտես որ
20,000 հոգի առանց յարկի մնացին։ շատ ճարդ
ալ չը բրուն յորմանքներուն մէջ հետուկ լունին հօր-
ալնցոցին։ Եթէ թաւքը մինչ ալ պատելով 1100
զիւռու, որոնք նշն թռամբն ամրացնելու դրա-

զած էին կեանքերնին կորսընդունելու մեջ ըն-
բաց կամքաձերի դօք սպնութեան գալով՝ 8000
հոգի ազատեցին. մասցեալ 300 հոգւց համար
զետ ստոյք լուր մը չկայ. Շատ սրաշարժ գի-
պուածներ կը պատմուին: Պաշտօնառեարք, զի-
նուորուկանիր և քաղաքացիք ամեն կայցանէ ոգ-
նութեան հանելով շատ բան աղասիցն, բայց
եղած կորուսունեցն ու աւերն ու կործանամբ
ուսութի մեծ են: Անցոյ ին ջուրը նուարի ըս-
տեսեր են, պայտես որ քաշքին հիմ սինոցին կողմէն
ազատելով երթեւեհութեան սկսու: Ենթէն շատ
կրած են Առնեն ձախ եղուներն եղած աւելքը և
կրինապի, Ամենի, Ալբանի, Վ. Բնիսնի և
Երի կողմէրն ալ շատ աւելքը իմ պարձեր են,
ու բազմաթիւ տներ ու կամացներ հեղիներուն
բանութեան փիս կործաներ են. Ունին անցան
գուանեւուն մեջ շոպ և կառաց երթեւեկութիւնը
շատ տէ շնորհած է. Վարանի ու Վ. Բնիսնի
մ. Տասը ջուրը մեջ թաղուած է: Օրէանէն
և որից կողմէր ալ զարյան լուր կու զան-
լուա զեաս բարձրացած լըսով՝ Օրէան, քա-
զաք կոիելու կը սպանու:

— Փերջինանդու Մաքս աբրիդուքսը Պարիզի
արքունիքը 12 օր կեցա. և անցեալ ամսոյն
28ին Կաղինայի մայրաքաղաքէն ճամփան յառաջ
տանեցած. Հուրի վրայէն Ըերպուր զնոց Ան
Հարթակ պատերազմական շոգենասով, զօրն որ
Դափոյն մեծամաս կայորն իրեն արտահոգու-
թեան տակ ձգած էր. Ըերպուրի պատերազմա-
կան նուահանդամներ մեծագործ ամրութիւնները
աշքէ անցրնելեն և առ Քայլ վնաց, ուսկից ուս-

Եկաղ թաթարներէն բազմաթիւ լուսանիքներ կա-
ռավարութեան եաբարով արդէն պաշտպահ բաժինը
ու Տապահճայի պաշտպահ կողմէրը հաստատուե-
րա պահած են :

Ա Տ Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

卷之三

ՄԵԺԻՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ՎԱՐՁԵ

۱۹

Օյնութեած շատաշինը մինչեւ առ առենս անլող է:
Հաս պատերազմի ու աշխատանաց տակ ընկճած
ժողովքեան մը հառաջանց ձայնի ըր ծածկած
խեղգած էր. Հիմնի նայեներն նկատեալին արևոտնի
հանելով՝ իմացաւ, որ իր աերութեան բարիքն հո-
գալու հումար գեռ շատ մարդու կարօս թիւն ունի-
ժամանակի մը վեր զօրաց ուսեիկը շատ պարմելի
էր, ուայ պաշտօնակային ըր ուսւահան եւապյու-
թենէ եղած ու հաղորդաւոր ստարահան գործա-
խոներ խեղզ ու ուրամելի վիճակի մը մէջ էին
ընդհանուր սպասելին մէկ երկիրը կը նեղէր, ու
ուստուրը գաղրած ու իլլեւութը շատ անցածող
վիճակի մը մէջ էր: Տարակըս չկը որ առ ամենու ու-
ղամաճաց ձանձրացուցիւ ու մարդու կառուց ուղա-
մերազմ էր, սակայ պատերազմն աւելի մեծա-
մեծներն ամենայն խելքն, թեանց պատճառ էին
որոնց բանեանենք տակ խիզմ ամերին անդադար
կ'երկներ ու կը չենէր: Պեարոս որ պատերազմ
պատճառաւ առ անսակ բաններ, առ միջոցին ննցինք բոլո-
րովն իր ժողովքեանը բարիքն հոգայու տաւա-
և միջանիւ քննիք ժաղովք մի զրու ու քիչ ու-
սնեն Արքիրիա հարստահար մեծամեծներով լո-
ցուեցաւ Խոկ իր նորոգութեանցը հակոս ակրոց.
Ները թէպէտ արտաքսաւ շատ խաղաղ կ'երեւա-
մին, սակայ զես շատ թշնամիներ ունէր, որոնք
իրենց սրբուն մէջ ծածկուած կառն թշնը պի-
որոսին վրան թափիլու ու եղանակու մ'իր իհան-
քը կարծելու աամի մը կը պատէին. Եւ օրոնց
տաելու թեանն ու գասնութենիկ քիչ մաց զո-
կը ըլլար պեարու: — Զարը սովորութեն ունէր որ
իր պարատին պաշտօնատեարք ժաղսիքն ընկէն եա-
քը, մինչւ նախաւենեակ իրենց կ'ընկիրածար
Մողեամոց աւելցրապաշշին մէկն առ սովորութիւ-
նը ննցանակարին մահոցաւ հարուած մը տառու բաւա-
կան, յարմար ասիթ սեպէց: Առ միջնամեջը՝ սպա-
սոց պահապան անկառակ թիւն տալու համար
ենոքը նախակի ծեւուի թուլու մ'առած նախաւ-
ենին մէջ պարտելու պիսաւ: Անրջապէս կայսրը
դարս երս ու պաշտօնեալ համայ գնելով ներ-
երթաւու, տաեն, չպարագործն ալ եւուեն իրեն-
քը պիսաւ: Կոյն ասենը պահուարմին մասպրու-
թիւնը գրգռաւելով պառաց մարդուն թէ ի՞նչ կ'ո-
ղէ, մարդուն տուած անշանակ պատախաններուն
քրայ մծ վէճ մը բրձաւ, որն որ պեարուն ալ յա-
րով եւլու ես գարձաւ որ բանին Լութիիւնն իսոնուց
ու մարդուն մատենալուն պիսաւ, մարդը սպասաբա-
ժանակը գետուն ձգեց: Առ պարագայով տուեզու-
ածն ալ լուծուեցաւ: Բայց պետքու ծանրութեանը
եւ անսուրբերութեամբ մը հարցուց: “Միարդ ի՞նչ
էր..”

— "Q. plesq. deuglubellu.

— “Քեզդի քան մ’ըստու”

— ուստի չէ, ապաս լու պլայնը ու կրօնիք,
— «Ովեկ է, ըստ Պետրոս, քննենք առևելենք
ու պահ զնոքը բանարկեցեց, բայց իրեն վաս-
ը Համար. վազ առառու կու գամ՝ ու անձամկը քա-
րը կը քննեմ»։ Պատմաթիւնը շխպատմքը որ տո-
յանցաւորին վարձանեն ենց եղաւ, սակայն առաջը-
կ որ Պետրոս առանձինքուն Համար իր նպատակին
առնենքն չեն զեցաւ ու պատմաներուն իրենց կանա-
կը գեղին նշուն մը կիրու պատիք կու առու։ Պե-
տրոս ու գեղիքի վայ Մոսկաս Շնորհը Քեթերո-
պուրի փութաց ։ Կեցան կրցիներու վայ եղած
օնութեան արտաքյ կոչդիք զժուարութիւնները
զնոքն առնիւ եւս գրուեցին նշն շնութիւնն յա-
ռաջ առնենքն։ Երկրին Համամատուտ որպիսութիւնն
որ փորուելու առեն մինչև 7 առ ջզյ մէջ կը լար-
զնալու մեծամեծ դժուարութեանց պատճառ էր,
ըստ սուդ ու դժուար էր պատրիս երկրի մը վրայ
շնորհերու շնութիւնն, մանուանդ փայտ տանիք
պետք էր որ շաւալ պատկանէին։ Առնենքն տեղ
Շաղթիք շնորհ ու ջի կոխելը թէ շնորհը կոր-
ծանելու ու թէ կենաց վասն կը պատեար։ Եր-
կրին զնանալուն սասանի Համբերն ու Պրուժթաք նա-
և Հանգստին անցը շարերը ու մէծամեծ ար-

Համբոց բանաց, ու եթէ կազմիք ըլլաց եղին առնու
իւ սուրբ տապին վրայ առցգ անզեկութիւններ
աց: — Խոկ ասդիէն Շինարար կուտափարութիւնն՝ որ
ինքանիքն ալ իր թագաւորեն ինչու առուած կը հա-
ճարեր, Առաջաց Տես խաղաղութիւն ընելու վրա եր՝
երբոր մէկն լուր մը շնչեց թէ Արքուս Շինար-
պաւուն եւած է:

Վիժնունը արդէն Կարոլոսին ներգետ Շմբրակունա
հանդիպ բարօք և բազական գահին ները աշքերեն
Շմբրակունա աղջած, բայց երբ անապահն կը
ոսկուեմ: Ավելաւն յշաք խալաղափիւն էր: առ
կայն հետախոյն առիւծն ասանկ անարդ խաղա-
զութեան մը զիջանի շուպերոփ՝ գանձակիցները նո-
րեն մասցան ու բարօք իրենց զօրութիւնը Շմբրա-
կունափ վայ թափեցին: Պետք չէ թէ միայն ցո-
մաքեն ոգնեց: այդ նույ (1715) տասն Երեւելեանն
եղան եղաւ: առկայն իր նորակուղը նուապորինը
վաճիաց ոց նաւապարմին հետ չփացուց, որի որ
առանձնեն Շմբրան գէմ զնելու բաւական էր: Ե-
րեւելեան ծովուն վայ հօգանական նաւապարմին
ալ երեցու ու առիւծ ծավալեար Անքափ առջին
իր ծովուկողամին ան նուրին մէջ Հարդի ու Զարուհ-
ացն ու զան տալու պատճեն ունեցու: Զարին զորքը
Շմբրակունա Համած քաղցոքն արդէն անձնուառու-
ի զան ու Կարուսո բարերախուազար Շմբր կլած էր:
Վերձնանիպի մէջ մի միայն Գեղմաք քաղցոքը Շմբ-
րաց ձեռքը մնացած էր: Աճապարեց պիտուս իր
դուռը նշյն բազքին ոգնութեան բաւրեց ու բնցի
այ առնանցոյն հետ 1716ին սկիզբները գէւալի ի Վեր-
ձնիս Համբայ եղաւ: բայց առ անզամ զիս իրին
ու զորքը Համած քաղցոքն զանակիցներէն ու-
նուեցաւ ու Առուաց համեմեծն եւար պիտիսի ան-
գէայ ընդունելութիւն մ'կառ, որ քէշ մնաց ուն-
տրու Կարուսոն հետ միանուից գաղափացացը գէմ
որիտի քանակուր:

